

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 cèntims

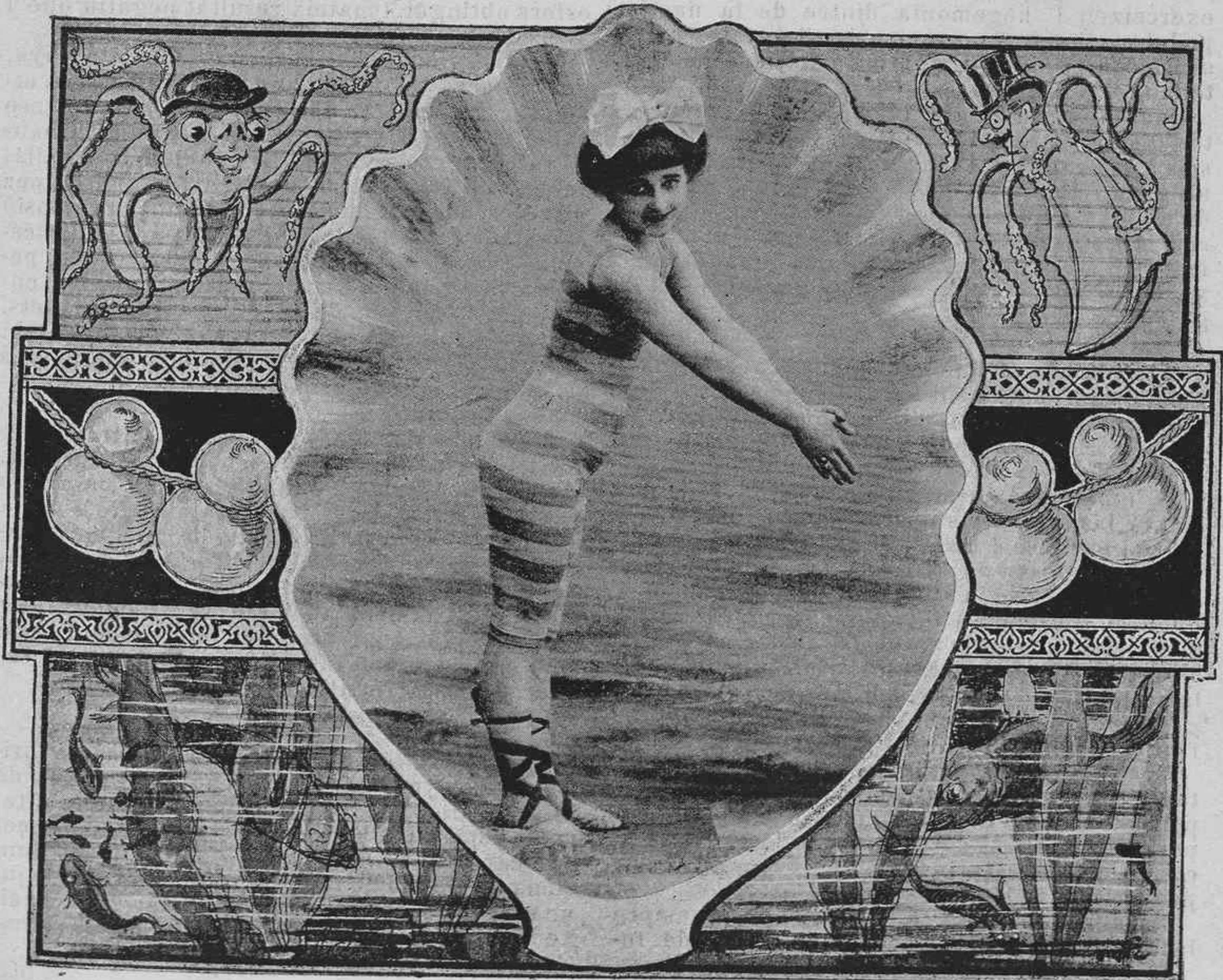
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjeri, 5

LA PRIMERA REMULLADA

—¿Qué 'ls hi sembla? ¿Va?

CRÓNICA

«Arrancar la llengua á un poble, fora arrancar-li la vida.»

No recordo qui es l' autor de aquest aforisme que tanca una veritat indiscutible. No es el llenguatge que parla un poble cosa arbitraria y sense rahó de ser, y que per lo tant puga estar subjecte á cambis fills de la voluntat ó del capritxo. Tal com una llevor determinada, al germinar, produheix una planta determinada també, y la planta trau la flor que li correspón, y la flor dona el fruyt que li pertoca, aixís també 'l caràcter, l' ànima, 'l sentiment de un poble 's traduheixen per la realitat de son llenguatge; qu' es la manifestació externa més espontànea y més fidel del séu esperit.

Veus'aquí per qué á Catalunya parlém y parlarém sempre en catalá, mentres cataláns si guém y 'ns honrém ab serho.

Y son inútils els esforços que 's fassin per evitarho. Ni la moda ho ha de conseguir, ni molt menos l' imposició.

Cert que devegadas se logra corrompre 'l llenguatge de un poble dominat per un altre, pero ni corromput arriba may á extirparse, mentres el poble conservi un átom sòls de la personalitat étnica que li dona 'l séu caràcter. La corrupció no es may la destrucció de un llenguatge. Lo que 's fá quan se corromp es convertir una cosa bona en una de dolenta, sense benefici dels que hagin procurat desnaturalisarla.

A Catalunya, per exemple, á copia de influencias de las regións de idioma castellá, qu' exerceixen l' hegemonia dintre de la nació, podrá arribarse á no parlar bé 'l catalá, pero sense conseguir que 's parli bé la llengua castellana.

Quan no altra cosa, s' hi oposaria la fonética, tan distinta en els dos idiomas, y que afecta, no sòls á la pronunciació de todas las vocals y de un gran número de consonants, sino al compás de abduas llengüas: la castellana, mesurada, com si may se li fés tart; la catalana, rapidíssima, com si li faltés el temps; la castellana marxant al trot sempre; la catalana llasantse á tot galop.

* *

Mentida sembla que no s' hajan fixat en aquestes lleys absolutament naturals y per tant invulnerables, els que aspiran á que todas las regións d' Espanya apareguin uniformadas, parlant un sol y exclusiu idioma.

¡Y 'l mal que causan ab aqueixa funesta dèria! ¡Y las antipatias que suscitan ab la séva inflada pretensió! Bé 's pot afirmar que quant més se proposan acostarse á la realisació del séu ideal, més se 'n allunyan, perquè 'ls pobles quan se consideran injustament vexats en l' exercici de sos drets naturals, se defensen desesperadament, ab todas las armas, inclús la de la antipatia y fins la del odi, no reparant de vegadas en extraviarse... porque ja ho diu lo refrá: «Qui pert el séu, pert el seny».

Gran número de las exageracions catalanistas, si bé 's mirava, 's trobaria que reconeixen per causa única l' oposició provocada per l' esperit de imposició de una rassa dominadora y eternament encatarinada en las sévas absurdas pretensions uniformistas.

Nosaltres, empero, hem condemnat sempre las tals exageracions per lo que tenen de fu-

nestas per Catalunya mateixa; pero també hem de dir que més de un cop las trobém justificadas, dat que no sempre l' home té la serenitat de judici suficient pera discernir lo bó de lo nociu, y respondre sense passió als apassionaments dels séus contraris.

* *

Prenguin de bon grat, estimats lectors, aquest preàmbul ab punts y ribets de doctrinal, y que al primer cop d' ull, fins sembla algún tant oposat al caràcter *actualista* de las crónicas de LA ESQUELLA.

Pero no ho es, com prompte ho veurán.

Dos anys fá que una Associació respectable, la *Barcelonesa de Amichs de la Instrucció*, fundantse en els bons principis pedagògichs, elevava una exposició rahanadíssima al ministeri de Foment, sentant la conveniencia de que 'ls mestres d' estudi coneguessin y sapiguessin parlar el llenguatge que s' usa en las regións ahont radican las escolas que tenen al séu càrrech. Ab lo qual, á lo menos, lograrían entendre y ferse compendre dels séus alumnos, ab gran benefici de l' ensenyansa.

Donchs la tal exposició deu haverse quedat adormida, cuberta de pols, sobre alguna de las taulas del suprimit ministeri, al qual sigué dirigida. A lo menos fins ara ningú n' ha tornat á sentirparlar.

En el mateix sentit, ó siga demanant que l' ensenyansa del castellá 's donga en el llenguatge de la regió ahont l' escola radica, acaba de dirigirse l' *Económica Barcelonesa de Amichs del País*, al ministeri de Instrucció pública, y es de temer, y es casi segur, que aquest nou esforç obtingui 'l mateix resultat negatiu que 'l precedent.

Mentres tant, infinitat de noys de Catalunya, de Valencia, de las Vascongadas, de Galicia, etcétera, etc., eixirán d' estudi confosos y sense saber un borrall de lo que tan malament s' haurá intentat ensenyarlos. L' estudi del castellá, fet en castellá, es á dir, en un llenguatge per ells desconegut, serà sempre una pretensió semblant á la que demostrarian si 'ls diguessin: —¿Veyeu aqueixa casa? Donchs res de penetrarhi á peu plá per la porta: hi haveu d' entrar per la finestra de la golfa. Alsa, xiquets, brinquéu fins á perdre l' alé y á veure qui hi arriba. —¿Com han de arribarhi may els pobres noys que á la séva primera edat tenen unas camas tan débils!

Ab aquest sistema 's perpertúa l' atrás intelectual de las regións que no parlan el castellá, y en primer terme 'l de Catalunya, á pesar de la vivesa natural del poble catalá. Y 's dona ademés el cas absurdo de que 'ls que més empenyo semblan tenir en la difusió del castellá, son els que treballan més desafortadament perquè aquest idioma no puga ser ben estudiat pels mateixos á qui pretenen imposarlo. Imatge vera son de aquell insensat que quan volia senyarse 's treya 'ls ulls ab els dits.

* *

La mateixa qüestió qu' en las escolas de primera ensenyansa s' ofereix en els tribunals de justicia. Una ley, la de incompatibilitats, altamente depressiva per la magistratura, no permet que cap jutje ni magistrat exerceixi sas funcions en el país de la séva naturalesa. De aquí una irrupció de funcionaris forasters, desconexors de la llengua, del esperit, de las cos-

tums y fins del dret de las regions, qual administració de justícia tenen confiada.

Es per un poble un verdader càstich aquesta situació anómala en un assumpto tan delicat com es l'administració de justícia.

Ja no es d'extranyar l'improcedencia de certs fallos, com no ho son tampoch las xavacadas y 'ls errors que surgeixen á cada punt en els judicis orals y públichs. Per més que 'ls intérpretes á que han de acudir (y de intérprete 'n fan á qualsevol, tinga ó no condicions pera serho) sigan tot lo fidels y conciensuts que 's vulga, may podrán traduhir l'exacte matis de una declaració. Y devegadas l'empleo de una paraula, fins una inflexió de veu bastan para revelar si un declarant diu la veritat ó menteix.

Es tan segur lo que dihém, que ningú que tinga la costum de freqüentar las Salas de Justicia, gosará desmentirnos.

Donchs bé, ha bastat que un gran número de advocats barcelonins de totas las escolas, procedencias y opinions politicas, tractessin de sometre á la deliberació del Colegi, una proposició demanant que s'acudi al govern en sollicitud de que s'obvihin aquests inconvenients; ha bastat el mer anunci de aquest propòsit, perque la premsa de Madrid aixequi 'l courcontra 'ls sustentadors de una idea tan justa y tan pràctica... y sobre tot tan reivindicada

dora del bon concepte que han de mereixer els funcionaris de la magistratura, privats de exercir sas funcions en el pais de la seva naturalesa.

Lo menos que diuen á Madrid es que aixó de acomodar la justícia al llenguatge del poble, tendeix á relaxar els vinculs de la unitat nacional, com si aquesta dependis sols del llenguatge que 's parla, y no dels estímuls del sentiment y dels consells de la rahó.

Además, segons aquest criteri erróneo y exclusivista, els espanyols haurian d'estar dividits en dos categorias:

Espanyols bons y de tota confiança: els que saben el castellá.

Espanyols dolents y perillosos: els que no saben el castellá.

Y aixó, francament, senyors partidaris de la unitat nacional—que per més que ho sigan no ho serán may tant, ni tan desintresadament y de bona fe com ho som nosaltres,—aixó es una solemne estupides, vestida ab els atributs de una imposició odiosa y ridicula. Ab aixó, además, logran efectes contraproduhents.

Puig ja poden dir que la major part dels catalanistas han rebut la vida dels errors incorregibles de vostés, y si sostenen el punt ab un éxit relatiu, es sols en virtut de que vostés, en aquestas materias, no saben may lo que 's pesca.

P. DEL O.

¡Tapa, minyona,
que 'l baf no es bó!

¡Válgam Sant Dimas,
qué put aixó!

Si vols estar ben servit,
pòrtate'n un gall rostit.

La majordona del rector.

El rector de la majordona.

EL GRAN CONCERT ECONÓMICH

Jo no puch dormir gens. Sort
qu' es una estació l' istiu
en que tota cuca viu;
si no, ja m' hauria mort.

De días un se defensa
de la xafagor com pot;
de nits, es inútil tot;
llavors m' augunia comensa.

Si prenc la fresca ab mos fills
es de nom, porque 'm rosteixo
y tan sols me diverteixo
sentint granotas y grills.

Sortint de péndre la fresca
me despullo y cap al llit,
y aixís que hi soch, un mosquit
ja 'm comensa á fer la llesca.

Ab cautela aixeco 'l bras,
l' hi clavo una patacada;
el mosquit pega volada
y jo 'm trobo sanch al nas.

Quan la sanch ja se m' estronca,
la nena rondina y plora,
una pussa 'm pica vora
del ull, y la dona ronca.

La son se 'm mostra rebecca;
sento un zich-zich esmortuhit...
¿Qué serà? ¡Abl El nen petit
que va xuclant la munyeca.

Al cap d' un rato m' atrapa

un bolet que s' esgarria;
es la dona que somia
que ab sa sogra s' esgarrapa.

Y entre l' arcoba que bull
y la dona y 'ls petits
y las pussas y 'ls mosquits
no 'm deixan aclucar l' ull.

Y si per cas se m' aclucan
bé prou que me 'ls fan obri
la nena cridant *pipi*
ó be 'ls serenos que trucan.

No sé pas com arreglarho.
Si ja que no puch dormir,
pogués escriure ó llegir;
pro, cá, ni so's intentarho;
perque ¿qui es que no desbarra
ab picadas y caló?
¿com puch teni inspiració
si haig de tocar la guitarra?

M' estiro... m' arronso, 'm tombo,
bufo, vento, grato, súo,
y ab els mosquits fem un dúo
que 'm posa 'l cap com un bombo.

Els qu' heu anat á Ma lrit
pel concert, no feu el cómic;
el gran concert económich
es á casa cada nit.

M. BADIA.

Un betas-y-fils retirat

—¿A quin hora deu dinarse aquí?

L' ESTIUHEIG

Seria curios averiguar, entre 'ls milers de barcelonins que al estiu se 'n van á fora, quants son els que hi van de bona fe, moguts per l' absoluta necessitat de buscar temperatures més frescas.

La moda, que avuy dia en tot se fica—hasta hi ha mitjons de moda, modas en la manera de fer brasset y modas en el corte de las unglas,—s' ha ficat també en el estiuheig y dicta sas lleys en aquest ram, ni més ni menos que si 's tractés del color de las corbatas, de la forma dels barrets ó de l' amplada de las calsas.

Y entre la moda per una part, y l' esperit d' imitació per l' altra, tenim que Barcelona aquests días va quedantse deserta,

ROMERIA A MONTSERRAT

La neboda.

L' oncle.

—¡Verge santa del Socós!
¡Quín camí més escabrós!

y s' arriba ja á declarar en veu alta que 'l qui al estiu no 's mou d' aquí, ó no es persona de gust, ó no té qui li deixi cinch duros pel viatge.

Una senyora, qu' en mitj dels séus defectes, té la virtut de a franquesa, ho deya sense embuts:

—Nosaltres no hi anariam á fora, pero ¡cóm vol arreglarho!... si veyém que tothom hi va...

—Lo qual vol dir que si tothom se' quedés...

—Es clar, també 'ns quedariam. ¿Qué voldria que hi anessim á fer al camp, si 'ns hi haviam de trobar sols?

La rahó será tan fútil com se vulgui, pero es lo que dirá la majoria de la gent:

—¡Si tothom ho fa!...

Publicat el primer cas, el contagi de aquesta malaltia imitativa, es rapidíssim.

Rompen el foch els del primer pis. Se 'n adonan els del segón. Y:

—¡Ay ay! Els del primer ja son fora. També 'ns en haurém d' anar.

L' endemá 'ls del tercer observan moviment de maletas en el segón.

—Els del segón se 'n van.. ¿Qué hi fem nosaltres aquí?

Y l' un darrera del altre, tots els vehins de la casa tocan el dos, fins no quedarhi més que 'l porter y algún desventurat dels pisos alts que no 'lle eix el *Moniteur de la mode*, ni sab lo qu' es chic ni elegancia de classe superior.

A un que ahir se despedia de mí per anarse'n á fora, vaig volguer probarlo:

—¿Ahónt va aquest any?—vaig dirli.

—A Pratifogayna.

—¡Qué diu! ¿ya sab qu' es un poblet completament orfe de comoditats y que en quant á calor, potser n' hi fa més que á Barcelona?

—M' es igual — va respondrem arronsant las espatllas:— la qüestió es sortir d' aquí y ficarse á qualsevol puesto.

—¿Encare que hi fassi calor?

—Encare que hi hagués un volcán á cada cantonada.

Com no pot de menos, en molts familias s' hi arma, ab motiu del estiuheig, un sacramental de cent mil dimonis.

La senyora té ganas de anarse'n á fora, las senyoretas l' apoyan y el senyoret també; pero 'l marit, que no está per cansóns, retrassa la proposició ab verdadera energia.

—No veig la necessitat—diu ell—d' abandonar las seguras comoditats de casa, pera anar á buscar las problemáticas d' un poble de mala mort.

—¿No la veus?— replica la senyora, adoptant una actitud trá-

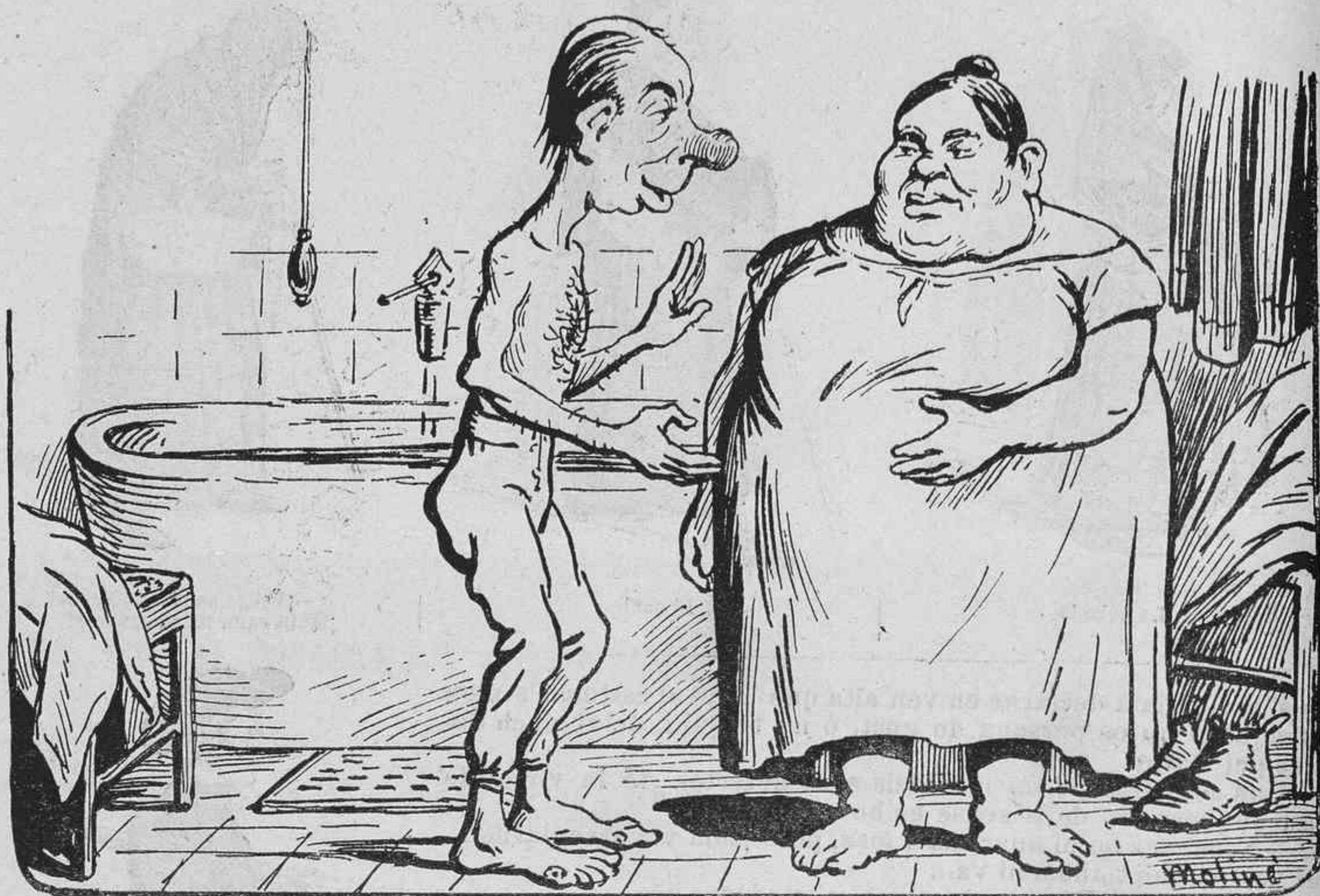
El furriel de la expedició.

—Fet y fet, estava millor a Filipinas.

BANYS DE FAMILIA

—¿Vols dir, Mónica, que hi cabrém en aquesta banyera?

—Sí, home: tu ray, que cabs á tot arreu.

gica.—No la veus perque tens una vena als ulls y no coneixes las exigencias sociales. Si 'ns quedessim aquí com tu preténs, ¿qué dirian las Grabulosa? ¿Qué pensaria donya Florita? ¿En quin concepte 'ns tindrian els Melis y Llatas?

—No n' haig de fer res de tot aixó.

—Es clar. ¡Cóm qu' ets un salvatge!... Pero si tu no 't vols moure, ens en anirém sense tu. Per haver de venir á fer papers ridículs y passejar-te davant de tothom en mànegas de camisa, encare 'ns fas favor no venint.

Hi ha que dir tota la veritat, per aixó. D' aquesta general dispersió 'n té bona part de culpa la premsa.

Cada dia 'ns surt ab la mateixa cantarella. «El calor ha sido hoy insufrible.» «Según parece, este verano ha de ser muy caluroso.» «Hemos llegado ya á la temperatura del frito.»

¿Qué ha de fer la gent ab enterarse de semblants horrors, dels quals, si 'ls diaris no n' haguessin dit res, ni se 'n tindria la menor noticia?

Espantarse, preparar el mundo y fugir de Barcelona á la major brevetat.

Jo, contra aquesta campanya estiuhejadora dels diaris, cada any acostumo pendre la mateixa precaució. A primers de Juny me dono de baixa en el que á casa tenim, y lo que diu el ditxo: *morta la cuca...*

—¿Per qué has deixat el diari?—'m pregunta devegadas algú de la familia.

—Perque al estiu no convé capficarse en tonterias políticas ni en disbarats del govern.

Y assentantme sense més explicacions, dich

passant á un altre assumpto y accentuant bé las paraulas:

—¡Fa un temps ben agradable aquest any! Ningú diria que ja som al mes de Juliol.

Y entre aquesta ignocenta maniobra y l' ausencia del diari, els de casa se arriban á creure que l' estiu que atravessem es casi *frappé*.

A. MARCH.

FUTESAS

No pots pas dirme' que 't vingui ab impossibles:

¡si 'l que vull es lo més senzill del món!...

vull que 'm treguis dels duptes que m' assaltan:

vull que 'm diguis—Sí—ó—No!

Fins avuy he passat ab mitjas tintas; mes desd' ara endavant vull rompre 'l jou que 'm lliga ab el—¡Qui sab!—y ab el—¡Tal volta!... y ab el—¿Si será aixó?—¿Si será alló?

Es precis, t' ho exigeixo, que s' acabin tantas perplexitats é indecisions:

vull saber si 'l terreno que trepitjo

está abonat per cultivar l' amor:

tinch desitj de indagar si ab tas miradas

m' has volgut dir d' intent lo que crech jo:

¡ja estich tip de passar una y cent voltas,

cada jorn, per enfront de tos balcóns,

puig no quadra á mon ánim que aixis tingui

de fer continuament per tu 'ls ninots!

¿Qué me 'n trech de mirarte ab gran vehemencia

per contarte ab la vista ma passió

si ab tant temps que 't conech aquesta es l' hora

qu' encar ignoro de quin peu te dols?

Mes vull que 'm desenganyis d' una volta

que no viure ab el cap igual que un forn:

res me fa triturar dintre mon crani,

en un moment donat, mas ilusions.
 Pero treume de duptes... aclareixem
 si es odi lo que sents ó si es amor...
 ¿vols un medi més fácil y mes rápit
 que 'l contestar—Si—No?

A. CARRASCA GAYÁN.

UN CARÁCTER

Ara sí que ja no m' estranya que l' *Arrendataria de Cerillas* reparteixi als seus accionistas tan fabulosas ganancias.

A més del gasto de mistos que 'ls homes fan constantment, s' ha descobert que á Jerez hi ha una senyoreta que 'n consumeix ella sola més que deu homes.

¿Es que fuma? No, senyors. ¿Gasta, donchs, els mistos, encenent el fogó de la cuyna? No, senyors. ¿Li serveixen pera pujar l' escala els dias que retira tart? No, senyors.

La senyoreta de Jerez fa servir els mistos... per envenenarse.

—¡Ah, bé!—observará 'l lector:—uns quants mistos deixatats en un vas de aygua no poden influir en los ingresos de l' *Arrendataria*.

¿No? Quan els hagi explicat l' historia de la senyoreta de Jerez espero que cambiarán de opinió.

Per lo que 's veu, la tal noya es prodigiosament enamoradissa. Pero no enamoradissa com la papallona, que besa una flor, la deixa, l' olvida y corre á besarne un' altra.

La donzella de Jerez veu un home, 's queda prendada d' ell, hi festeja més ó menos dias, hi renyeix per qualsevol motiu y... ara ha arribat l' hora dels mistos.

Resolta á no sobreviure al desengany que acaba de sufrir, la xicota tira en una copa els sofres dels quaranta ó cinquanta mistos, remena ab cuydado, y ¡avall!...

L' endemá ja 's troba bona... y curada del seu

amor. Tornem' hi que no ha estat res: á enamorar-se altre cop y á tornarse á matar.

Aixó ja ho ha fet tres ó quatre vegadas, y sempre,—aquí está la gracia,—per un home distint.

A capsa per tentativa de suicidi, ¿el veuen ara el *filón* que una noya aixís representa per la *Companyia Arrendataria de Cerillas*?

Hi ha qui,—portant las cosas al últim extrém,—ha arribat á sospitar si la *Companyia* subvenciona á la volcánica joveneta per veure si l' exemple cundeix entre las noyas que festejan y 'ls ingressos de la *Cerillera* pujan forsa.

Aixó no son més que suposicions malignas de gent que no té reparo en entelar las més hermosas accions ni en atribuir móvils interessats á la més dramática desesperació amorosa.

Que la *Companyia* s' aprofita dels suicidis de la pubilla de Jerez no cab duptarho; pero d' aixó á suposar entre 'ls cerillers y la vehement Julieta un conveni secret, hi ha una distancia notable.

Al estanch diu que ja la coneixen.

—Hola,—li preguntan ab véurela entrar:—¿l' acostumada capseta de mistets?

—Sí, senyor. Ja torném á serhi: l' infiel m' ha plantat, y aixó jo no puch resistirho.

—¿Que' era aquest d' ara? ¿Moreno ó ros?

—Una mica de cada cosa. Pero no 'n parlém y procuri que 'ls mistos sigan més bons que l' altra senmana, que no 'm van anar bé.—

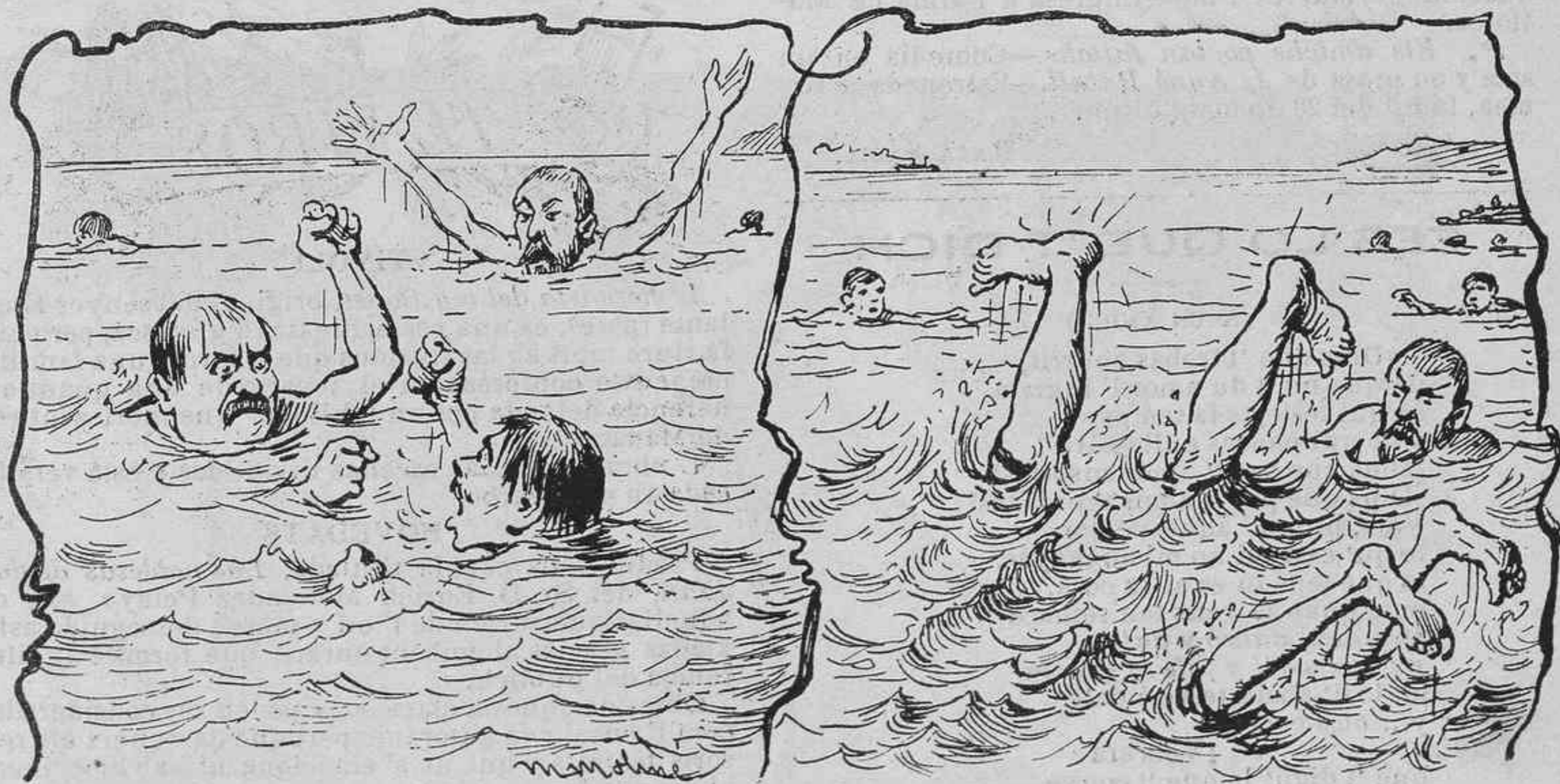
Aixó es lo que 'm fa estar intranquil respecte al pervenir de la noya de Jerez.

Fins ara 'ls seus suicidis no han passat de simulacros sense resultat, pero, que 's recordi del adagi: *Tant va 'l canti á la font...*

Tant consúm de mistos pot fer, que al últim, contra la séva voluntat, la operació pot ser li surti rodona.

MATÍAS BONAFÉ.

UN COMBAT MARÍTIM

Com comensa.

Com acaba.

LLIBRES

JOCO-SERIA DE POEMAS CORTOS, FÁBULAS Y EPIGRAMAS de DON IGNACIO DE GENOVER DE BULLE.—Coneixíam al Sr. Genover per sos estudis de crítica literaria: avuy, ab aquest volúm, se 'ns presenta com á poeta satírich y humorista.

En totas sas composicions hi campeja la facilitat: tal volta alguna vegada la facilitat mateixa ab que fá relliscar la ploma sobre 'l paper, no li permet fixarse en certas petitas incorreccions de forma.

Pero las composicions tenen sempre una idea ó un rasgo d' enginy, y ademés el mérit de no ser gens diluidas. La brevetat y la concisió son els distintius del autor de *Joco-seria*, qui unas vegadas recorda á Campoamor, y altrás, á Heine, sense, empró, sacrificar un punt de la séva originalitat.

Lo Sr. Genover maneja molt bé la tralla contra la corrupció y 'ls vicis de la societat.

LA TORRE DE LA MINYONA.—*Tradicció* per JACINTO V. VILARDAGA.—La famosa torre que caracteriza 'l vell castell de Cardona ha suggerit la tradició que l' autor de aquesta obreta, distingit advocat bergadá, ha desenvolupat en forma literaria. L' obreta conté descripcions molt ben fetas, y trossos de diálech animats y vius, revelant en cada una de sas páginas el gran carinyo ab que ha sigut escrita.

EL TARTAMUDEO y otros vicios de pronunciaci3n, con su tratamiento, por D. AGUSTÍN RIUS Y BORRELL.—Es el Sr. Rius un antich y expert pedagogo, que ha donat á l' estampa numerosas publicacions de la séva especialitat. Com una de las més importants será considerada *El Tartamudeo*, estudi detingut de las causas que 'l produheixen y dels medis práctichs que poden emplearse pera corretjirlo.

Els mestres, tant ó més que 'ls metjes, poden utilitzar profitosament las observacions y las indicacions prescrites p-l Sr. Rius, pera combatre, en els noys que 'l posseheixin, un vici de la pronunciació, que tant mortifica al que 'l té com al que 's veu obligat á sentir als tartamuts.

Es tan lógich lo que exposa 'l Sr. Rius, y están, per altra part, tan ben graduats els exercicis que indica, que creyém no ha de haverhi tartamudeig que resisteixi 'l tractament.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Simona ó la Condesa de Stampes.—Estudio de mujer.—Obra en tres actos de Mr. Luis de Gramont. Traducción de *Martín Pou*.—Impresa á Palma de Mallorca.

*** *Els amichs portan fatichs*.—Comedia en un acte y en prosa de *J. Ayné Rabell*.—Estrenada á Romea, la nit del 20 de maig últim.

RATA SABIA.

FES LO QUE 'T DICH

(A UN AMICH)

¿Dius que 't trobas aburrit,
perque no 't du amor l' ingrata
ab qui festejas fa temps
y ab qui pensas enllassarte?
¿Dius que per l' amor suspiras?
¿Dius que per l' amor t' enfadas?
Vaja, prou d' aquest color,
lo qu' es á mi no m' enganyas;
lo que tens tu es altra cosa,
puig quan la veus tan remaca
ab aquell *daiwó* y *dalló*,
y *jeche usté!* y *jole tu gracia!*
tot lo d' abaix te ve á dalt
y... *vice-versa*.

¿Vols ara
que 't digui lo que 't convé
ja que 'l temps no 'm fa cap falta

y la *mussa* (pobre *mossa*)
per fe un romanso 'm don' alas?
Donchs escolta tot aixó
y fes lo que 't digui.

Agafas
un tranvia dels eléctrichs
que portan bandera blava,
y al cap de quinze minuts
ja ets al Astillero.

Baixas
per davant ó per darrera,
per hont vulguis, y ab las camas
entras á dins del *recinto*,
te ficas ma á la butxaca,
treus un ral en calderilla
y dius:—*Un bany*.—

Ab catxasa,
ó apoch apoch, com te sembli,
entras á la *sala d' armas*
y buscas un lloch decent
ahont tu puguis despullarte.
Primé 't treus la samarreta
y després te treus las calsas,
te despullas dels mitjons
y també 't treus las sabatas;
treute 'ls calsotets, y treute
la camisa, y la corbata;
l' ermilla també la treus
y hasta 't treus l' americana.
Si es que portas bragué, tréutel;
si dus elástichs ó faixa,
també t' ho treus, fins que 't quedis
en *pillota*.

Bueno; agafas
el *saca-tapos*... (vull dir
el *tapa-rabos*) te 'l calas,
vas á la mar, dius un *credo*...
(Ah, escolta, me 'n descuydava;
si dus sombrero y bastó
déixal ab l' indumentaria.)
Y tras... tras..., apoch apoch,
caminas per la palanca;
quan ets á la punta, fas
un salt, y 't tiras á l' aygua.
—¿Y després?

—Home, 't vesteixes
y te 'n tornas cap á casa.
—¿Fent aixó 'm podré distreure
del inmens amor que 'm mata?
—Ja ho crech; y 't refrescarás,
qu' es lo que á tu 't fa més falta.

SALVADOR BONAVIA

TÍVOLI

L' herencia del rey Bonet, original del senyor Escalante (pare), es una pessa que tira á grotesca; pero que fá riure molt ab las ilusions que 's forma una familia, creyentse compresa en el reparto de una quantiosa herencia deixada per un tal Bonet que morí sent rey de Madagascar.

L' obra té algunas escenas divertidas y está versificada ab molt garbo.

NOVEDATS

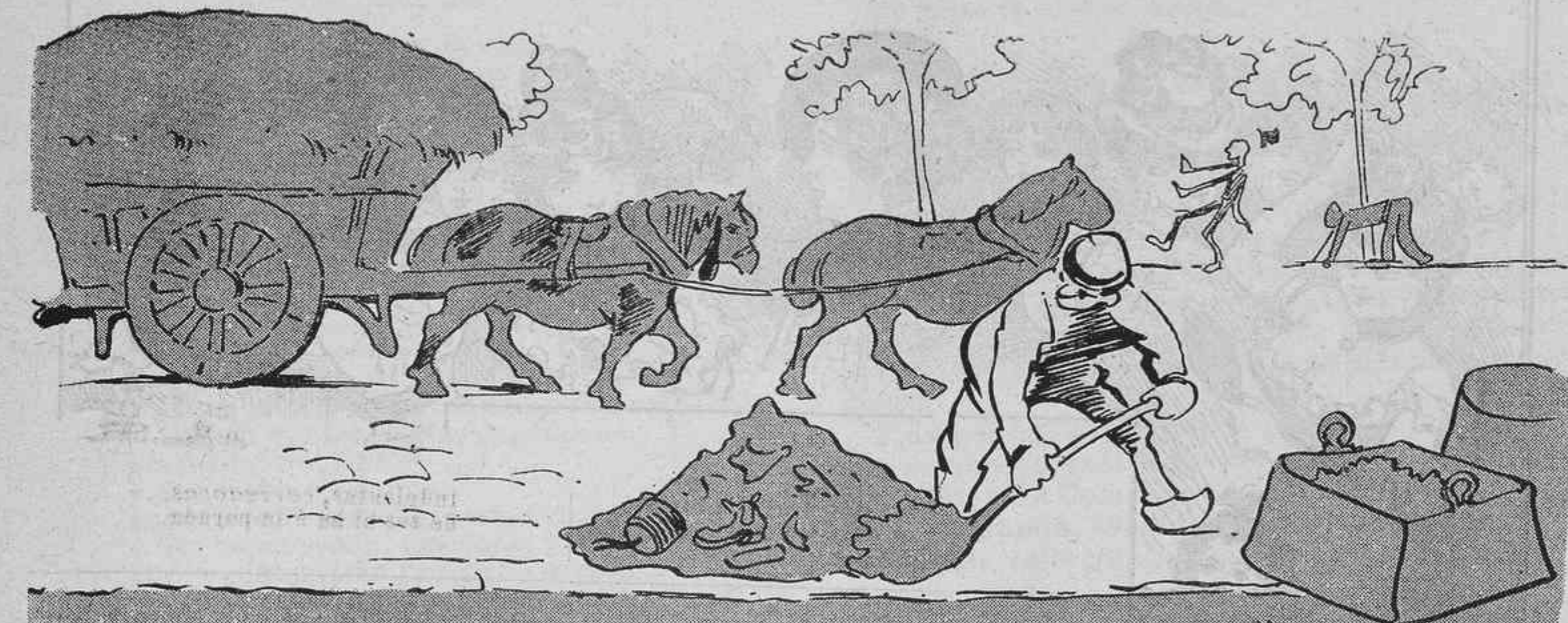
Produccions com la titulada; *Las noblezas de don Juan*, del Sr. D. Enrich Menéndez Pelayo, son de aquellas que surten de l' ou y moren desseguida asfixiadas gracias al ambient enrarit que forma l' indiferencia del públich.

Obras de aquesta classe sols poden ser consideradas com l' ensaig de autor inexpert que desconeix els ressorts teatrals y que ni s' emociona ni sab emocionar al espectador.

Y no obstant no pot dirse qu' estigan mal escritas;

CROQUIS PARISIENCHS (per O. JUNYENT)
TRES HORAS DISTINTAS

Junyent
Paris

Paris mati.—Paris tarde.—Paris nit.

GALERIA FEMENINA

Coquetas, treballadoras,
jovas, de pell arrugada,
ballarinas, cantaores,

indolentas, corredoras...
de tot hi ha a la parada.

pero la correcció del llenguatge quan no está al servey de una acció interesant, es ben poca cosa en el teatro.

A benefici del Sr. Thuiller s'estrenaren dos obretas.

Por la herida es un bosqueig dramàtic de 'n Benavente, destinat a establir el contrast a que dona lloch la conducta de certs homes, capassos de desafiar-se per qualsevol pretext fútil, mentre permaneixen indiferents davant de las cosas de major importancia.

L'obra abunda en pensaments enginyosos, pero l'assumpto interessa poch y 'l desenvolupament de l'acció apareix bastant confós.

La comedia *El amigo*, de Marco Praga, té totas las de la lley per agradar; un pensament nou y desenvolupat ab verdader talent; un interés sostingut, y situacions dramàticas de aquellas que únicament saben trobar els mestres de la escena.

CATALUNYA

No es tan despreciable com molts volen suposar el drama d' en Tamayo y Baus *La locura de amor*. El que 'n fan escarafalls crech que 'l miran a través del prisma del exclusivisme d'escola: per alguns apassionats del teatro novíssim, res que no siga modern es bó.

Cert qu' en Tamayo y Baus va deixarse influir en aquesta obra pseudo-histórica per las tendencias predominants en el temps en que la va escriure; pero sapigué fer lluhir moltes de las grans qualitats que l'adornavan. Era un bon coneixedor dels efectes teatrals, un mestre en la preparació de las situacions, un psicòlech que tot sovint acertava en la pintura de las passions del cor humá, y finalment un escriptor vigorós que prenia al gran Shakespeare per modelo y sabia ferli honor.

Possehint aquest caudal de mérits, las obras que 's produheixen son sempre dignas d'estima per més de un concepte.

La Locura de amor ha sigut interpretada ab singular carinyo, en especial per part de la Guerrero y 'l seu marit en Díaz de Mendoza. Els dos se feren aplaudir ab justicia, ella en las situacions culminants de la lluyta que ha de sostenir entre l'amor y 'l despit al veure's burlada pel seu espós: ell en la escena de la mort.

Pero un dels atractius més interessants pel públich, per lo mateix que no hi está gayre acostumat, es la riquesa de la *mise en scene* y l'esplendides dels trajos d'època que vesteixen no sols las primeras parts, sino tot el personal de la companyia. Aixís es com las obras han de ser posadas, si 's vol que 'l públich saboreji una verdadera fruició artística. L'aparat escénich ben entés será sempre un dels millors auxiliars del éxit de una producció.

GRAN VÍA

La companyia argentina ha posat en escena un nou drama, titulat «Nobleza criolla». L'acció passa al Uruguay y 's contrau a un espissodi de la revolució anomenada *Tricolor*.

Hi ha odis de partit y noblesas de sentiment que 'l esborran: se senten tiros y tochs bélichs tot sovint; a la pista surten caballs; pero tota plegada l'obra no arriba a l'altura de la precedent titulada *Juan Moreira*, de la qual ens ocuparem la senmana passada. Millor escrita que *Juan Moreira*, careix dels atractius del ball y las cansóns que tant realzan a n'aquesta.

NOU RETIRO

Las funcions a càrrech de la companyia Giovanini atrauen molta concurrencia al ample teatro de la Granvia de l'esquerra.

Veritat es que 'l cartell apareix sempre variat, alternant las óperas ab las sarsuelas y operetas. Aixís darrera del *Barbero*, molt ben cantat per la Soroglia, 's posá *El rey que rabió*, interpretat en espanyol; y a continuació de *Dinorah*, va *El dúo de la Africana* y *Donna Juanita*.

Els aplausos sovintejan, y lo módich dels preus fa que 'l teatro 's veja extraordinariament concorregut.

N. N. N.

AL JORDI

Salut, insigne hoste, ta visita
fa aná en renou las *timbas* y els *burlots*;
al ressó poderós de tas pejjadas
dansan els *reys* fantástichs rigodóns,
trenca las bridas els *caballs* frisosos
y en sas tombas els morts
amagan inquietas sas ossamentas
tement véurehi marcat un *sis* ó un *dos*.

Els *banquers*, aritats per ta presencia,
á *iallar* se disposan, no cupóns,
sino un *bitllet del burro* sense porta
fentho á tot drap resolt
y dels uns punts als altres punts la nova
s'escampa arreu fent tremolá á tothom.

Prenen vol las alegres *papallonas*
preveient xuclar fort,
y comensan els *ganxos*
sa tasca reclutant qui trenqui el son.

Tot va en renou. Las *palas* y *cassolas*
al fi 's contemplan lliures de la pols,
un exércit de *grechs* vol entrá en lluyta,
se disposan á *alsarse* fins els morts,
y á l'arribada teva
el diner de mil bossas se comou.

Y tu, sens darte compte dels efectes
que ta presencia va causant per tot,
caminas d'amagat, la vista á terra
desconfiat, poruch y recelós
tement á cada punt per *tas orelles*
que t'estira tothom
fente veure els ulls *verts* com el tapete
d'una casa de joch.

Y tu, encongít y humil, buscas la sombra
tement la llum del sol,
ab por, sense motiu, que ta presencia
notin els polissons
els quins ¡pobrets! prou tenen altra feyna
que cuydarse d'aquestos *vuyts* y *nous*.

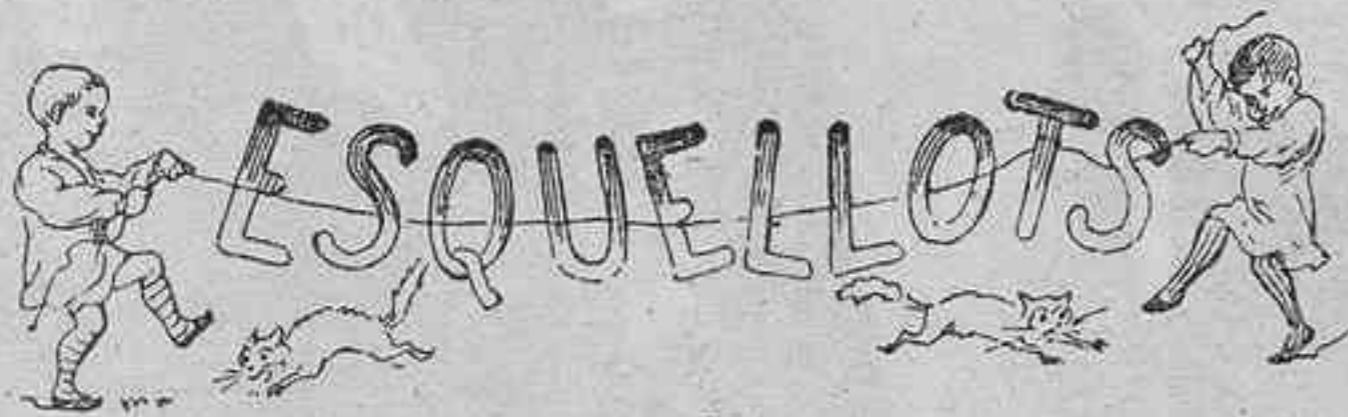
Y tu, corrent l'*albur* de que 'l *gall* canti
negas de tas orelles els tironis
y si hi han indiscrets que t'interrogan
cambias els colors

que tan prompte apareixen *blanchs* y *negres*
com prenen cambians de *blanch* y *rotg*.

Oh, insigne Jordi, engreixador d'hermillas,
jo 't pego, vull dí, et prego de tot cor
que deixis la vergonya
que 't fa buscá els recóns
y exhibixis al públich tas orelles
perque s'hi pugui entretenir tothom.

Deixa corre l'anar d'amagatotis
perque l'orella te la veuhen tots,
y el fulano qu'hauria de tallártelas
fa com aquell qui dorm.

JEPH DE JESPU.

¡Pobre *Teatro Principal*, quina manera de
caure! El més antich de Barcelona, el que té
una historia més gloriosa, el que sigué únich en
la ciutat avans del període constitucional que
proclamá la llibertat escénica, després de anar
durant molt temps á tomballóns, serveix avuy
pera l'exhibició de un cinematógrafo!

Un asmátich piano acompanya l'espectacle,
que per altra part se veu ben poch con-
corregut, com si fos un pecat posar els peus
dintre de aquella casa, que sigué un temps el
punt de reunió predilecte de las familias més
distingidas de Barcelona!

¿Qué dirian, si tornessen al mon y veyan aixó,

'ls vells *crusados* que tan briosas lluytas sostin-
gueren ab sos rivals els liceistas?
Sic transit gloria mundi.

**

No s'entén com els bustos de autors y artis-
tas célebres que decoran la ventruda fatxada
del vell teatro no fugen del séu lloch, ó no 's
tornan quan menos roigs de vergonya.

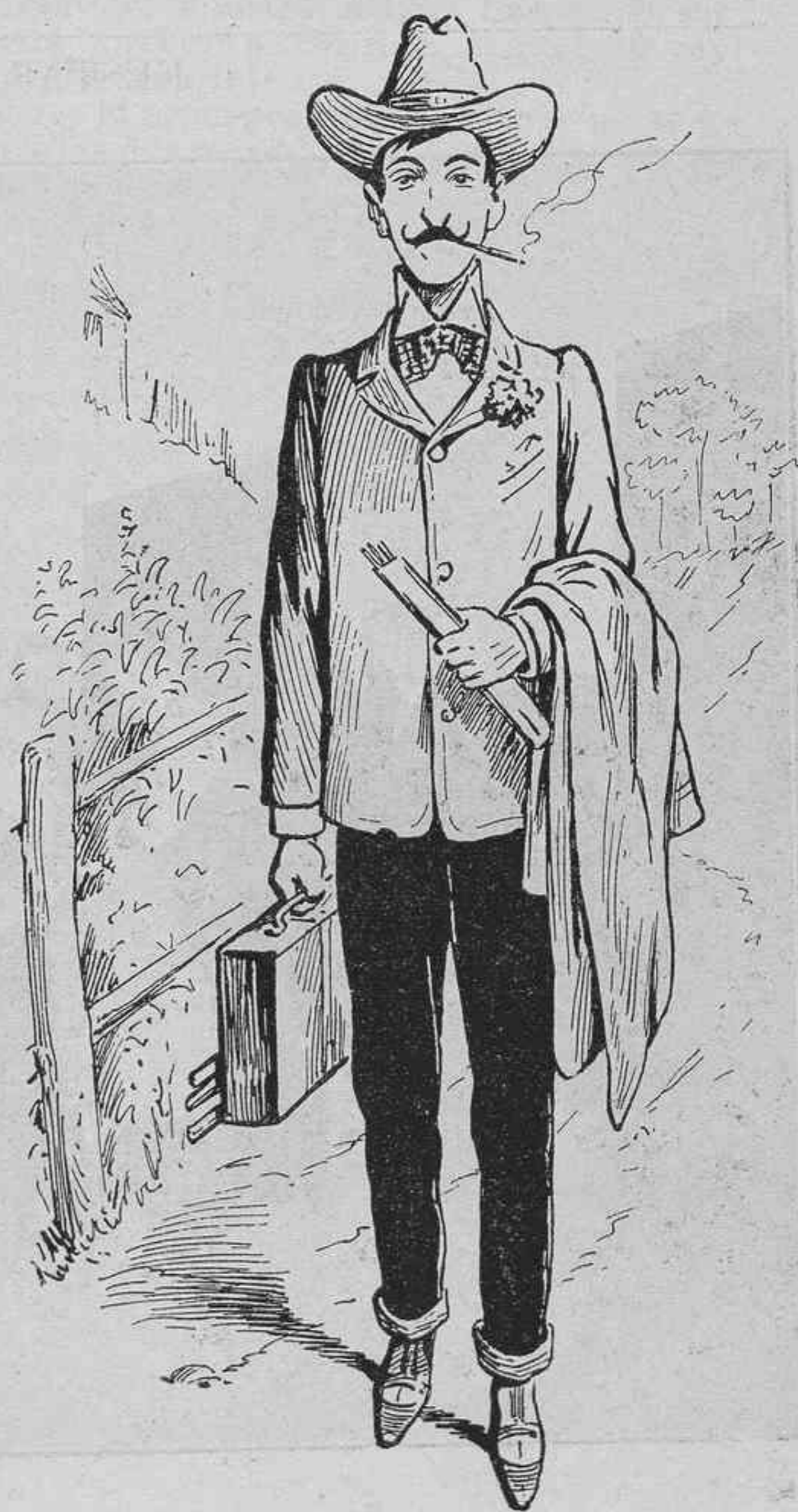
¡Ah, el *Teatro de la Santa Creu* está ben llest!
Ja ni per barraca casi bé serveix!

Propietat encare de la Junta del Hospital, no
té aquesta en las enfermerias de la Santa Casa
un malalt tan grave com el séu teatro, que un
temps li proporcionava tan espléndits rendi-
ments.

Fins per caritat deurian procurar els barce-
lonins que no acabés de morir l'antigua y glo-
riosa Casa de Comedias, á la qual avuy tothom
té abandonada, tal com las malas ánimas aban-
donan als vells que no poden valerse.

Se parla aquests días de que á la Casa gran
se prepara una neteja de regidors. Tal vegada,

D' ESTÍU

Un artista de la *crema*,
que fugint de la calor
se'n va á cullir *Hojas de album*
é *Impresiones de color*.

quan vejan la llum las presents ratllas, s'estiga efectuant el *baldeyo*.

Diuen—y crech que ab rahó sobrada—que l'administració va pèssimament. Pero vamos á veure: ¿Qui va nombrar als actuals regidors? ¿El cos electoral? No, senyors: la política silvelista.

Y ara ¿qui tracta de remoure'ls? La mateixa política silvelista, al sol y exclussiu objecte de posarn'hi d'altres.

¿Serán millors els qui entrin que 'ls que 'n surtin?

Dificilment, perque la política regeneradora té las mans molt brutas, y per tot arreu ahont las posa hi deixa taca.

***
¿Quán será que á Barcelona li sia permès nombrar lliurement als administradors dels seus interessos?

Fins ara lo mateix las corporacions municipals fillas del tarugo, que las nombradas de Real Ordre, ab els seus arcaldes de regi nombrament, no han produhit més que despilfarros, y la ruina del erari municipal.

A dreta lley, no haurian de ser remoguts tan sols els regidors pèssims, sino també 'ls governs que han tingut sempre tan mala má al posarlos al candelero.

Perque es lo que deya un de aquest edils:
—¿Qué fém nosaltres, al cap-de-vall, que no ho fassan, multiplicat per 100, els ministres que 'ns han nombrat?

El Diluvi s'oposa á que 's formi en una secció del Parch un jardí botánich.

Perque ab aixó no 's lograrà més «que llenar la cabeza de los profanos, nada acostumbrados á la jerigonza de los técnicos.»

Naturalment: per ilustrar al poble ja ni ha prou ab la lectura del *Diluvi*.

Y consti que si totas las ciutats del extranger, fins las de molta menos importancia que Barcelona, tenen el seu jardí botánich, es degut á que 'ls administradors d'ellas, son una colla de *pastanagas*.

Cap periódich diari s'ha fet eco de una falta grave comesa per la empresa de la Guerrero, ab un company de la premsa.

S'ocupá *Las Noticias* del treball de l'actriu baix el criteri que sustenta, tant més respectable en quant las censuras foren emesas en forma correcta. Donchs bastá aixó, perque l'empresa li retirés l'anunci.

Protestém nosaltres de l'intenció ofensiva qu'

FESTAS COLOMBÓFILAS

15 de Juliol.—Estació de Bellpuig (*Lleyda*). Acte de sellar els 2000 coloms francesos y belgas que foren deixats anar en aquest poble.

(Inst. *Fas*, celebració estatística de LA ESQUELLA).

EN US DE LLICENCIA

— Barcelona, adéu; el batlle s'escapa:
ja me'n he atipat d'aguantar la capa.

enclou una semblant resolució, que traduhida al llenguatge dels números, vol dir:

—Els quatre ó sis rals que val l' inserció de un anunci, es el preu que posém als elogis y bombos de cada periódich.

Pitjor per la premsa si no s' ha fixat en aquesta justa interpretació. Perque aixó vol dir que la premsa diària no sent el companyerisme y que bada molt.

**

Y en quant á la Sra. Guerrero, li dirém senzillament, parodiant á n' en Pitarra:

—Lo que ha fet ab *Las Noticias*,
la vritat, no fá Guerrero.

La corrida del diumenje va ser de las bonas—ey, segons diuhen—que lo qu' es jo no vaig anarhi.

La nova Plassa de toros es monumental ¿veritat? Donchs l' escándol del diumenje va ser més monumental que la plassa.

¡Sobre tot la pluja d' ampollas, cayent unas sobre l' arena y las otras sobre 'l cap dels espectadors! ¡Quina sórt per ells haver pogut estrenar la magnífica enfermeria!

**

Ab el cambi de un toro y l' haver tingut de anar en busca dels picadors que ja havian marxat, la corrida va terminar á quarts de nou del vespre.

De civils á peu y á caball no'n vulguin més pels contorns de las Arenas. Dintre del estat de guerra en que 'ns trobém, semblava que havian posat la Plassa... de toros en estat de siti.

Y aixis y tot, el president tingué d' escapar mitj de amagatotis, crech que disfressat, pera lliurar-se de las iras de la multitud.

Valdria la pena de que's construhís un conducte subterrani qu' empalmés ab las clavagueras, per assegurar la sortida del representant de l' autoritat que presideix las corridas, els dias de bronca.

Aixis á lo menos se veuria qu' hem arribat al punt culminant de la regeneració nacional.

L' empresari de toros Sr. Molins (a) Bota ha dimitit, convensut de que no ha lograt satisfacer al públich barceloní.

Ja ho veu, Sr. Silvela, tothom dimiteix; hasta 'ls empresaris de toros. Tothom dimiteix, menos vosté, Sr. Silvela.

Després de una llarga malaltia, ha mort el conegut industrial D. Ignasi Ribas y Palau, germá de nostre bon amich D. Isidoro, y persona á qui adornavan las prendas més estimables.

A sa desconsolada familia envihém l' expressió de nostre sentiment més íntim.

Del *Avi Brusi*:

«Cuando se inauguró el ferrocarril de Barcelona á San Juan de las Abadesas, asistió el ministro de Fomento, y el alcalde de un pueblo creyó que ante tal personaje debía arrodillarse, como así lo hizo, porque supuso que esto era lo que correspondia á su categoría.»

Alto: no va ser cap arcalde 'l que's va ajonollar davant del ministre senyor Lasala: va ser un capellá, 'l rector de Surroca, el qual un cop ajonollat, va besarli la ma.

Nosaltres hi eram presents y encare 'ns sembla veure las dos tacas de pols que al ajonollarse va ferse á la sotana.

ENTRETENIMENTS ESTIVALS

—Diu' que 'l passejar en bicicleta arrodoneix el cos. V e yam si será veritat.

BARÓMETRO DE CARN Y OSSOS

A dintre d'un pot gran de vidre hi guarneixen una especie d'escala de fusta y l'omplen d'aygua fins que no més quedin dos ó tres esglahonets á fora.

Al tenirlo d'aquesta conformitat hi fican una granota viva que podran alimentar probant de donarli lo que li vingui més de gust, y ja tenen barómetro per temps y de tota seguretat: quan vegin que la bestiola no 's mou de dintre l'aygua, tota ensopida, ja poden assegurar que farà mal temps; en cambi si observan

que s'está als esglahons de dalt, á la superfície, ja po-

Ausent en Martínez Domingo, dimissionari en Boladeras y no sentintse ab prou força en Molinets pera desempenyar el càrrech, la vara de arcalde anava á caure en poder del Sr. Mans.

Y en aquesta situació es quan s'ha comensat á parlar de fer la barba al actual Ajuntament.

den dir: alló:—Si 'l temps s'aguanta axis, no hi ha por de pluja. Y ho encertarán.

RESTAURACIÓ DELS SOMBREROS DE PALLA

Encare qu'avuy per dugas pessetas se troban barrets de palla d'aquells qu'al forro hi ha un lletrero que diu *Superior Quality ó London* ó qualsevol altra garantia de la seva duració, sabut es que no n'hi ha cap que honestament se li pugui fer la vida més enllá d'una temporada. Quan arriban á l'altre Sant Joan ja comensan á fer aquella cara de repatriats y no hi ha ull una mica espavilat que no endavini que 'l setú amo es un desgraciat d'ermilla.

Nosaltres, á tot aquell que 's trobi en aquest cas, demostrarem que no n'hi ha per tirar el barret al foch y gastarse novament els quartos, ni tampoch hi ha necessitat d'anar passejant la miseria entremitj dels que sopan dugas vegadas.

La restauració d'un sombrero d'estiu es barata y senzilla: Treuen, avans de tot, el forro, la cinta y la badana, que segurament s'haurán de suplir per altres pessas novas, segons l'estat en que 's trobin.

Colocan la copa del sombrero en un tros de fusta que hi vagi just, á mida de forma, y ab un drap de tela ó millor ab un raspallet comensan una bona fregatella ab una senzilla disolució de potassa blanca. Fugirán las tacas desseguida; y després de haverlo empolvat de sofre y humitejat ab una esponjeta mullada ab aygua de midó, 's planxa tot ell, interposant hi un paper de estrassa perque no 's cremi.

Seguidament s'hi poden colocar las novas pessas que se li havian tret y tenen un sombrero que molt decentment pot arribar á la época de las castanyas torrades.

Jo ja ho veig: eran massa mans per una sola vara.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

Imprempta de Lluís Tasso, Arch del Teatro, 21 y 23.

SEDUCCIÓ

—No desayris á l'Estrella.
—No donguis un nó á la Rosa.

—Vaja, sigas bon minyó.
—Sí: ¡págans alguna cosa!

Counet

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

COLECCIÓN DIAMANTE

(Edición López)

EN LA BRECHA

por FRANCISCO BARADO

Esta obra corresponde al TOMO 73 de la colección y forma un volumen de unas 200 páginas, encuadernado con una elegante cubierta en colores.

Precio DOS reales

!!NOVEDAD!!

PARA SER BUEN ARRIERO...

por D. JOSÉ M.^a DE PEREDA
con ilustraciones de APELES MESTRES
Un tomo mignón: Pesetas 0.75

!!NOVEDAD!!

UNA BODA ENTRE BATURROS

por ALBERTO CASAÑAL
Precio: 1.50 pesetas

NUEVA EDICIÓN

TODO EN BROMA

Versos de VITAL AZA
Prólogo de J. O. Picón, un intermedio de J. Estremera y un epílogo de Miguel Ramos Carrión.

!!Y NADA MÁS!!

Precio: 3 pesetas

!!NOVEDAD!!

EN SIERRA NEVADA

por NICOLÁS MARÍA LÓPEZ

Ilustrada con instantáneas

Un tomo: Pesetas 2

LAS VACAS DE LECHE

por J. H. Magne

Señales características de las mejores razas

Monografía extensa acerca de la leche, adicionada con la elaboración de quesos y mantecas.

Un tomo en 8.º Pesetas 2.50

EL TEATRO APUNTES DE UN TRASPUNTE

por FEDERICO URRECHA

Un tomo en 8.º, Pesetas 2

GUAPAS Y ALEGRES

Espléndido álbum de dibujos, debidos al malogrado

F. GÓMEZ SOLER

Dentro de poco se pondrá á la venta

DEMÀ DISSAPTE * NÚMERO EXTRAORDINARI

LA CAMPANA DE GRACIA

8 planas de ilustració y text Preu: 10 céntims

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravíos, no remetent además 1 ral per certificat. Als corresponsals de la casa, se'ls otorgan rebaixas.

ELS PATIS ANDALUSSOS

(Fot. Garzón.)

Interior d' una casa árabe al Albaicín (*Granada*).